STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 05146

DOS FOLK FUNM SEYFER

Mark Schweid

Permanent preservation of this book was made possible
by Dr. Daniel Gold
in memory of
Mr. & Mrs. Jacob Wirth and Mr. & Mrs. Harry Gold

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מאַרק שווייד

דאָס פאָלק פונם ספר

פאַרלאַג אידישע וועלט
פילאַדעלפיע
1930

ביכער פון מארק שווייד:

פ אָ ע ז י ע

בורשטינענע שיסלען — 1922

צו גאָט און צו לייט — 1925

כ׳וועל מאכן טיי — 1929

ע ס י י

מיט פרץ׳ן — 1924

א י ב ע ר ז ע צ ו נ ג ע ן

פ. מ. דאָסטאָיעווסקי:

דערנידעריגטע און באַליידיגטע

צוויי בענדער.

ישראל זאנגוויל:

טרוימערס פונ׳ם געטאָ

צוויי בענדער.

פון נעפּל טויכן־אויף די ערשטע הארדעס,
ווי אריער ווילד, מיט הונגער אין די מאָרדעס,
מיט בלייכע פּנים׳ער און שוואַרצע בערד.
ס׳גייט־אויף דאָס ערשטע שפּינוועבס פון לעגענדע,
אַז בלויז אַן איינהייט פירט די גאַרע גרענדע.
דערווייל בלויז פּויערים וואָס ווילן ערד,

און פּאַסטוכער. און ס׳ווערן שאָף און רינדער
אַלצאיינס געציילט ווי מאַן און ווייב און קינדער;
ס׳גייט אַלץ אין צאָלן; איינער בלויז — דער האַר.
אַנשטאָט אַלימפּ מיט זינגענדיגע געטער —
דעם סיני׳ס ספר — שטיינערנע צוויי בלעטער,
ווערט שרעק דער גלויבן און מען לויבט דערפאַר.

מען נעמט געזעצן אָן, אין בראַנד געציילטע,
און טיפער גלויבט מען אַז מ׳איז אויסדערוויילטע,
אַ ציר אין ראַם פון פעלקער איינגעפּאַסט;
זיין הייליגקייט באַשיצט פאַר איהם מיט שפּיזן,
גלייך פאַלקס־באַפרייער זענען זיינע ריזן,
און איצט איז קלאָר, אַז ער איז בלויז די לאַסט.

ווי הייליג נעכטן שטייט, נישט אומצואוואַרפן:
אויף ווערבעס הענגען די פאַרשטומטע האַרפן,
דעם כוס זכרונות טרינקט מען מיט דער שוים.
און ווען דער טרויער הויבט שוין אן פאַרשעמען —
מיט בלויז א שוואַכער שווערד, אליין, פאַר ווענען
מיט בלויז א נס האַט מען געפאַכטן רוים?

פאַרטאָג, ווען נעפּלען נעמען זיך צוקריכן,
באַקליידט אין קלייד און שטייגער פון די גריכן,
איז נישט דער גוף אליין אין פרעמד געוואַנט,
נאָר אויך די זעל, א בלינדע, ווי א סאָווע
אין מיטן טאָג, און וויינט ביינאַכט: יעהאָווע!
און ס׳קלאַגט די לינקע אויף דער רעכטער האַנט.

דאָס אייביג שטאַרקסטע איז די צאָל, איז איינער.
מעג יעדער אָפּגאָט שטאַרקער זיין, קען קיינער
נישט ביישטיין א י ם , צוזאַמען צי אליין.
דאָך הערשט ווירוואַר, מען קען זיך נישט געפינען,
טייל מחנות בלייבן, אנדערע אנטרינען,
און ער בלייבט ער, מעגסט יא צי נישט פאַרשטיין.

ווען בבל האָט געגרינט שוין און גערויזנט,
און זרבבל'ס צווייאונפערציג טויזנט
מיט בויערקראפט אריבער שוין דעם פרת,
האט טיף אין שווערן בלוט מיר אויפגעוואכט
א גלויבן: טיר און טויער אויפגעמאכט,
אן צוים דער גייסט, ווען גוף אן יאך און שלאָס.

איין דורשט בלויז האט געטרוקנט מיר דעם גומען:
דער אנהויב פון דער ליכטיגקייט זאל קומען
און בלייבן מיט די אויסדערוויילטע זין,
מיט די וואס קומען בויען און פארפלאנצן,
וואס צינדן די נשמות אן, אינגאנצן
פאר אים, וואס ער אליין ווייסט דעם וואוהין.

נאר בוי א נייעם הימל און באוואוין אים,
ווען קריכנדיגע פלאנצן פון שומרונים
דערקריכן צום גריזים. אלץ איז קליין:
זיך נאכאמאל אין יאָך פון גייסט פארשפאנען;
און אויפלייכט: נאך א קריגל אייל פאראנען —
און ווידער אין דער פינצטערניש אליין.

אין טיפער פינצטערניש, אויף וויסטע וועגן,
עקשנות בליענדיג פון טרערן־רעגן,
און יעדער שליאך מיט שפיז פון קרייץ פארשטעלט,
האט שטום זיין לאסט באשווערט די מידע אקסן,
די ביטערקייט ווי קראפיווע געוואקסן,
און בילאכווייז פארשפרייטן מיר די וועלט.

אזוי ווי נאך ביים אפגרונט פון די צייטן,
ווען קיינער קען נישט זען וואס ס'קען באטייטן
די גלוסטונג צו א זיבן־שלייער־טאנץ, —
ווי טיפוס־פלעקן לאזן זיך דערקענען, —
האט אונז דער גאלדגעץ אנגעהויבן ברענען,
די שאנד פון קאליגולא'ס אראגאנץ.

און ווער קען אויף דער ערד א בראנד פארמיידן,
ווען ס'ברענען די שטורקאצן פון די יידן,
און דער וואס גלויבט איז בלויז א בוים אין וואלד;
די וועלדער ברענען און די וועלט גייט־איבער,
פון טאלן ווערן בערג, פון טייכן גריבער:
אין ערדיש בלוט פאררינט דיין גאט'ס געשטאלט.

ער קען די פיין פאר אים אונז נישט פארגעלטן.
ס'האט בראנד פארלענדט די הייליגע געצעלטן,
און אלץ פארנידעריגט ביז אש און זומפ.
טיילמאל נאך אויפגעפלאמט וואו ביי א בויער
א האלאוועשקע פון צוגליטן טרויער,
דערנאך ליגט שווערד און אקעראייזן שטומפ.

דער פויער בענקט נאך ערד, נאך שאף — דער שעפער;
נאר אקער, פלאנץ און פאשע — מיט א ספר;
בוי־אויף די טאט, ווען ער איז בלויז דאס ווארט.
דער יאג־הונט שרעק האט אונז געמאכט סמנים,
דאס אקעראייזן — צייט — געקארבט דאס פנים,
איז פרייד געווארן — וואנדל אנשטאט ארט.

דער הייד דער מלך קען די האנט נישט שטארקען,
און, וועלוועלער פון פערד אויף שקלאפן־מארקן,
איז שווער די זעל געזונקען צו דער ערד.
בלויז טיפע ווערטער אנשטאט פלאכע לאנען,
און פרייד און זיכערקייט, אז ס'איז פאראנען
אן אויג וואס זעהט אלץ, און אן אויער הערט.

דאָס ספר! קען א בלאט דערפון פארטייטשן
דעם פלוס פון צייט, דעם סווישטש פון בייטשן,
דעם טיגער׳ס קראפט, די הייליגקייט פון טראכט?
צי בליט א ספר פרילינג, וועלקט סוף זומער,
און ס׳ווייסט וואס ס׳זעט דער בלינדער, טראכט דער שטומער,
און בלוטיגט אומשולד, וויינט א ספר? לאכט?

דאס ספר! הייליגקייט און וואנזין רינען
אין רינשטאק צייט, און ס׳איז נישט צו געפינען
קיין פאלק, קיין קיסר אדער פראסטן מאן,
וואס זאל זיך זינגענדיג אליין באלאסטן
מיט לאסט פון ליכט פאר בלאנדזשענדיגע מאסטן
פאר ווער ווייסט וואסער ווענסיז ווייטן שפאן.

בלויז איך און דו, מיר אייביג גרויסע־קליינע,
ווי הלל לויטערע און הייליג ריינע,
דורך ים און בראנד מיט אים פון ארט צו ארט:
אמאל ווי פאקנטרעגער פאר זיין נאמען,
און אפט ווי מבול־טויבן פירן זאמען,
פארגלויבט: ס׳וועט ערגיץ אנקומען זיין ווארט.

אזוי דור איין דור אויס, אין בלייכע מאסן
דורך וואלד און פעלד און ענגע געטאגאסן,
דעם חלום אין די אויגן איינגעפאסט
ביי בלייכע קינדער פון געיאגטע טאטעס
מיט בערד, אין קאפטאנעס מיט געלע לאטעס,
הכנעה'דיג צי שטאלץ — אלצאיינס געהאסט.

און קיין שום כשוף־רענדל קען נישט קויפן
דעם אויפשטייג צום געברען פון שייטערהויפן,
ווען אברים ברענען און דער גלויבן לעבט,
ווען גלויבן לייכט אין פינצטערניש פון הײלן,
וואו שרעק־פארשטומטע זיצן און דערציילן
דעם נס פון צייט, וואס זיצט ביים שטול און וועבט

א שטערן־דעקטוך פארן ווייטן מארגן;
ווען יעדער פרייט זיך, קיינער וועט נישט זארגן
וואס ס'קען נאך ווערן פון דער שפעטער וועלט.
אזוי דור איין דור אויס מיט טיפן גלויבן,
אז פלוצלונג וועט די מענשהייט זיך דערהויבן
און שטעלן זיך וואו גאט האט זי געשטעלט.

און נאך די לאנגע שטיינערדיגע וועגן,
אליין ביים לעצטן שיידוועג, וועמען פרעגן
דעם וועג, און וועלכן וועג, וואס פירט וואוהין ?
אז מיר אליין די זוכער, מיר די בויער,
און מיר די שליסער פונ'ם לעצטן טויער
פון שלאס, וואו פרייד אליין נאך האט א זין.

נאר אייביג בלייבט דאס טיפסטע אן א נאָמען,
ס'רינט בארג־ארויף דאס בלוט פון אונזער זאמען
און ווערט א שטראל פון יענעם קלארן ליכט,
וואס וואנדלט אין דער לויטערקייט פון קרייזן,
פון וועלכע ס'קען זיך אונז נאך ער באווייזן,
און פרייד זאל לייכטן פון זיין אנגעזיכט.

ארויף, ארויף דורך נעפלען, שניי און האגלען,
מיט לעצטע טראפענס אין די דארע לאגלען,
פארשמאכטע גומענס בלויז געטרייסט מיט רייד;
און כאטש אין ערגיץ לייכט נישט אויף קיין צייכן,
וועט עמיץ דאך דעם טורעם נאך דערגרייכן,
וואו ס'מיניעט צער פארוואנדלטער אין פרייד.

א. הירש דרוקעריי
פילאדעלפיא